

นิพนธ์ต้นฉบับ

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ ของนักเรียนชายที่ไม่สูบบุหรี่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเขาสมิงวิทยาคม จังหวัดตราด

โชคชัย สาครพานิช พ.บ.*

Abstract : Factors Associated with Non-Smoking High School Male Students' Intention to Smoke.

Chokchai Sakornpanich M.D.*

* Khaosaming Hospital, Trad Province

J Prapokklao Hosp Clin Med Educat Center 2011;28:44-52

Background : Intention to smoke is a strong predictor of future smoking behavior.

There are several factors that related with intention to smoke. The purpose of this study were factors associated with non-smoking high school male students' intention to smoke.

Method : This research design was a Cross - sectional analytical research. The participants were 85 non-smoking high school male students' intention to smoke Khaosamingwittayakom School, Trad Province. Data were collected on August 2010. The instrument was a three part of questionnaires. Firstly, the part of assessing personal data and intension to smoke. Secondly, the part of attitude to smoke, with the reliability of 0.79. Finally, the part of self - efficacy to avoid smoking, with the reliability of 0.93. Data were analyzed by using frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and binary logistic regression.

* โรงพยาบาลเขาสมิง จังหวัดตราด

Results : The results of this study revealed that most male students had no intention to smoke now and six month later 72.94 percent, high level of self - efficacy to avoid smoking 55.29 percent disagree attitude to smoke 50.59 percent, parents no smoke 65.88 percent, close friends no smoke 65.88 percent, close friends no invited to smoke 54.12 percent. After controlled other independent variables, self – efficacy to avoid smoking, attitude to smoke and invited to smoke from close friends were significantly correlation with male students' intention to smoke ($P < .05$) whereas parents and close friends smoking were not significantly correlation.

Conclusion: Based on these findings, it is recommended that school administrator and health care providers should make policy and appropriate activities from result of this study for on non-smoking high school male students who intention to smoke.

บทนำ

การตั้งใจในการสูบบุหรี่เป็นตัวแปรหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นมาก¹ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าปัจจัยหลายด้านที่ทำให้วัยรุ่นหรือนักเรียนมีการตั้งใจสูบบุหรี่ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยภายในตนเองได้แก่ การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ดัชนีการศึกษาของมาร์กฮาม เอเวอร์ยาด โทมัส ชาลตัน โลเปรซและคณะ² ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการไม่สูบบุหรี่มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยทางทัศนคติ ได้แก่ ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ ดัชนีการศึกษาของสมิท บิน มิทเชล สเปนเซอร์และฟราย³ ที่พบว่า ทัศนคติการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ของวัยรุ่นที่ไม่สูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ 1) การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง ดัชนีการศึกษาของ ทีแควค แสทเลย์ แอลเลน วาเนล อีและคณะ⁴ ที่พบว่า การสูบบุหรี่ของพ่อแม่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจ

สูบบุหรี่ ทั้งกลุ่มที่สูบและไม่สูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท ดัชนีการศึกษาของแฮมสัน แอนดิวและบาร์คเลย์⁵ ที่พบว่า การสูบบุหรี่ของเพื่อนมีผลต่อการตั้งใจจะสูบบุหรี่ในอนาคตได้ 3) การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ ดัชนีการศึกษาของวิกทีเออร์ เอิร์ทแมน บรูกและเบอร์คิว⁶ ที่พบว่า การมีเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โรงเรียนเขาสมิงวิทยาคม จังหวัดตราด เป็นโรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบในการดูแลสุขภาพนักเรียนของโรงพยาบาลเขาสมิง จังหวัดตราด จากการประเมินและติดตามของอาจารย์ ในช่วงต้นปีการศึกษา 2553 พบว่า นักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนเคยสูบบุหรี่จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 57.71 และมีจำนวน 85 คนที่ไม่เคยสูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 42.29 ซึ่งกลุ่มที่ไม่เคยสูบบุหรี่มาก่อนนี้ ถือเป็นอีกกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญเพราะผู้ที่เริ่มมีการตั้งใจเริ่มสูบบุหรี่จะมีการสูบบุหรี่ได้ในระยะต่อมา

ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญดังกล่าว ประกอบกับ ยังไม่เคยมีข้อมูลที่ศึกษาเกี่ยวกับการตั้งใจที่จะ สูบบุหรี่ยของกลุ่มนักเรียนชายที่ไม่สูบบุหรี่มาก่อน การศึกษาครั้งนี้จะได้เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียน ชายที่ไม่สูบบุหรี่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผน การป้องกันไม่ให้นักเรียนชายที่ไม่สูบบุหรี่ชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย เปลี่ยนมาเป็นผู้สูบบุหรี่ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ การ รับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการ สูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง การสูบบุหรี่ ของเพื่อนสนิท การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ และการตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนชายที่ไม่สูบบุหรี่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ การรับรู้ความสามารถ แห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ ของผู้ปกครอง การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท และ การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ และการตั้งใจสูบ บุหรี่ของนักเรียนชายที่ไม่สูบบุหรี่

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์ ภาคตัดขวาง (Cross – sectional analytical research) โดยทำการรวบรวมข้อมูลด้วย แบบสอบถามจากประชากรในช่วงเวลาเดียวได้แก่ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2553 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ มาแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่ม นักเรียนชายที่มีความตั้งใจสูบบุหรี่ในอีก 6 เดือน ข้างหน้า กับกลุ่มนักเรียนชายที่ไม่มีความตั้งใจ สูบบุหรี่ ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ผู้วิจัยทำการ

วิเคราะห์หาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ ของนักเรียนชายที่ไม่สูบบุหรี่ไปพร้อมกันด้วย สถิติที่กำหนดไว้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นประชากร นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน เขาสมิงวิทยาคม จังหวัดตราด ปีการศึกษา 2553 ทุกคนที่ไม่สูบบุหรี่ จำนวน 85 คน

เครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ใน การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และการตั้งใจสูบบุหรี่ใน 6 เดือนข้างหน้า

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อการสูบ บุหรี่ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงจาก แบบสอบถามของ ลักสินี วรรณประพันธ์⁷(2549) จำนวนทั้งหมด 22 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.79

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้ความ สามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ผู้ วิจัยปรับปรุงจากแบบสอบถามของ อภินันท์ ปัญญาภาภ⁸ (2549) จำนวนทั้งหมด 12 ข้อ มี ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยสถิติต่างๆ ดังนี้ พรรณนาข้อมูลทั่วไป ข้อมูลตัวแปรต้นและตัวแปรตามโดยการแจกแจง ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานและหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ ศึกษาเกี่ยวกับการตั้งใจสูบบุหรี่ของกลุ่มนักเรียนที่ไม่ สูบบุหรี่ด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก (Binary Logistic Regression)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า นักเรียนชาย

ที่ไม่สูบบุหรี่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 16 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.82 รองลงมาได้แก่ อายุ 17 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.77 นับถือศาสนาพุทธมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 97.65 กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 40 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 31.76 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 28.24 ตามลำดับ นักเรียนส่วนใหญ่มีพ่อแม่ที่อยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 82.35 และปัจจุบันพักอาศัยอยู่กับพ่อแม่ คิดเป็นร้อยละ 84.71

2. ข้อมูลตัวแปรที่ศึกษา พบว่า นักเรียนชายที่ไม่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่มีความตั้งใจจะไม่สูบบุหรี่ในอีก 6 เดือนข้างหน้า คิดเป็นร้อยละ 72.94 ตั้งใจและมีโอกาสตั้งใจสูบรวมกันคิดเป็นร้อยละ 27.06 มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ระดับสูงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.29 รองลงมาได้แก่ การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 44.71 มีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 50.59 รองลงมาได้แก่ ทัศนคติที่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 49.41 มีผู้ปกครองที่ไม่สูบบุหรี่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.88 รองลงมาได้แก่ มีผู้ปกครองที่สูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 34.12 มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.88 รองลงมาได้แก่ มีเพื่อนสนิทไม่สูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 34.12 ไม่เคยถูกเพื่อนสนิทชักชวนให้สูบบุหรี่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.12 รองลงมาได้แก่ เคยถูกเพื่อนสนิทชักชวนให้สูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 45.88

3. ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับความตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนที่ไม่สูบบุหรี่พบว่า 1) เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรต้นตัวอื่นๆ แล้ว การรับรู้ความสามารถแห่งตน

ในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนชายที่ไม่สูบบุหรี่ที่มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ต่ำ มีโอกาสเกิดการตั้งใจสูบบุหรี่มากกว่านักเรียนชายที่มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่สูง 2.65 เท่า (OR = 2.65, 95% CI = 1.22-5.72) 2) เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรต้นตัวอื่นๆ แล้ว ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนชายที่ไม่สูบบุหรี่ที่มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ มีโอกาสเกิดการตั้งใจสูบบุหรี่มากกว่านักเรียนชายที่ไม่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ 4.83 เท่า (OR = 4.83, 95% CI = 2.16- 6.78) 3) เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรต้นตัวอื่นๆ แล้ว การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนชายที่เคยถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ มีโอกาสเกิดการตั้งใจสูบบุหรี่มากกว่านักเรียนชายที่ไม่เคยถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ 2.14 เท่า (OR = 2.14, 95% CI = 1.02-5.41) 4) เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรต้นตัวอื่นๆ แล้ว การสูบบุหรี่ของผู้ปกครองสูบบุหรี่ และการสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิทไม่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่า Adjusted Odd Ratio ของปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนในเขตอำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด (N = 85)

ปัจจัยที่ศึกษา	Adjusted OR	95%CI	p-value
การรับรู้ความสามารถแห่งตน			
ในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่			
สูง ^(R)	1.00		
ต่ำ	2.65	1.22-5.72	< .05
ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่			
ไม่เห็นด้วย ^(R)	1.00		
เห็นด้วย	4.83	2.16- 6.78	< .05
การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง			
ผู้ปกครองไม่สูบบุหรี่ ^(R)	1.00		
ผู้ปกครองสูบบุหรี่	1.17	0.72-4.04	.11
การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท			
เพื่อนสนิทไม่สูบบุหรี่ ^(R)	1.00		
เพื่อนสนิทสูบบุหรี่	0.65	0.12-3.60	.89
การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่			
ไม่เคย ^(R)	1.00		
เคย	2.14	1.02-5.41	< .05

^(R) = reference group

วิจารณ์

การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดในเรื่องของการศึกษาจากประชากรเฉพาะพื้นที่ในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนชายที่ไม่สูบบุหรี่ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเขาสมิงวิทยาคม จังหวัดตราด ดังนั้นข้อค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นคำตอบเฉพาะของกลุ่มประชากรกลุ่มดังกล่าว ในช่วงเวลาที่ศึกษาเท่านั้น อย่างไรก็ตามการศึกษานี้มีจุดแข็งสองประการคือ ประการแรกเป็นงานวิจัยที่ศึกษาจากงานประจำสำนักงานวิจัย (routine

to research) ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานประจำได้มากประการที่สองเป็นการศึกษาเชิงรุกครั้งแรกของจังหวัดตราด ที่มุ่งศึกษาการตั้งใจสูบบุหรี่ในกลุ่มนักเรียนชายที่ไม่สูบบุหรี่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาอื่นที่เน้นในผู้ที่สูบบุหรี่แล้ว ผลการศึกษานี้จึงเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนควบคุมการสูบบุหรี่สำหรับนักเรียนชายที่ไม่สูบบุหรี่ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเขาสมิงวิทยาคม จังหวัดตราด ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2554 ในสองประเด็นดังนี้ 1) การใช้

เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ไปค้นหา กลุ่มนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาชั้นปี 4 ที่มีความตั้งใจในการสูบบุหรี่รายใหม่ 2) การนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้วางแผนควบคุมการสูบบุหรี่ของกลุ่มนักเรียนชายที่ไม่สูบบุหรี่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5-6 ที่เป็นกลุ่มประชากรของการศึกษา

ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรต้นตัวอื่นๆ แล้ว การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนชายที่ไม่สูบบุหรี่ที่มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ต่ำ มีโอกาสเกิดการตั้งใจสูบบุหรี่มากกว่านักเรียนชายที่มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่สูง 2.65 เท่า (OR = 2.65, 95% CI = 1.22-5.72) ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ตามทฤษฎีอิทธิพลสามทางนั้น⁹ การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ และส่งผลต่อการตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล อันจะนำมาซึ่งพฤติกรรมที่ต้องการปฏิบัติได้ สอดคล้องกับแนวคิดของแบนดูรา¹⁰ ที่กล่าวว่า การรับรู้ในความสามารถของบุคคลเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของการกระทำของมนุษย์ ที่จะนำไปสู่ผลที่พึงปรารถนาได้เช่นกัน ทำให้การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ ผลการศึกษาที่ได้นี้มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิกิเออร์ เอิร์ทแมน บรูคและเบอร์ค⁶ ที่ได้ทำการศึกษาว่าตัวแปรทางทฤษฎีทางสังคมและปัญญา สภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ของวัยรุ่น พบว่า การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการไม่สูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจของ

กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่สูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการศึกษาของมาร์กฮามเอเวอร์ยาด โทมัส ซาลตัน โลเปรซและคณะ² ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการไม่สูบบุหรี่มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมถึงการศึกษาของสเตอร์ริง ไดมอนด์ มัลเลน พอลลอสเนนและคณะ¹¹ ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนเกรด 9 – 12

สำหรับทัศนคติต่อการสูบบุหรี่พบว่า มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ โดยนักเรียนชายที่ไม่สูบบุหรี่ที่มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ มีโอกาสเกิดการตั้งใจสูบบุหรี่มากกว่านักเรียนชายที่ไม่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ 4.83 เท่า (OR = 4.83, 95% CI = 2.16- 6.78) ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ทัศนคติหรือเจตคติมีกำเนิดมาจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล และมีผลต่อการตัดสินใจหรือตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมได้⁹ สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีการกระทำอย่างมีเหตุผล¹² ที่กล่าวว่า ทัศนคติเป็นปัจจัยสำคัญในการเกิดพฤติกรรมถ้ามีความรู้สึกชอบ เห็นด้วย หรือรู้สึกว่าการกระทำพฤติกรรมนั้นๆ แล้วมีประโยชน์ก็มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติพฤติกรรมนั้นสูง ทำให้ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ ผลการศึกษาที่ได้นี้สอดคล้องกับการศึกษาของสมิท บีน มิทเชล สเปนเซอร์ และฟราย³ ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยด้านจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ของวัยรุ่นที่ไม่สูบบุหรี่ พบว่าทัศนคติการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ของวัยรุ่นที่ไม่สูบบุหรี่อย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติ ($OR = 0.56$, $95\% CI = 0.34 - 0.92$) และสอดคล้องกับการศึกษาของโดเอส ดิสตรา กิบฮาร์ทและวิทาร์¹³ ที่พบว่า ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่เป็นตัวแปรทำนายการตั้งใจสูบบุหรี่ของวัยรุ่น

นอกจากนี้ยังพบว่า การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย นักเรียนชายที่เคยถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ มีโอกาสเกิดการตั้งใจสูบบุหรี่มากกว่านักเรียนชายที่ไม่เคยถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ 2.14 เท่า ($OR = 2.14$, $95\% CI = 1.02-5.41$) ทั้งนี้อธิบายได้ว่า เนื่องจากการชักจูงของเพื่อนสนิทเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่น โดยวัยรุ่นมักจะรวมกลุ่มกับเพื่อนที่มีความคิดหรือมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน และพูดคุยในประเด็นที่ชอบคล้ายกัน¹⁴ ทำให้การชักชวนของเพื่อนมีผลต่อการตั้งใจสูบบุหรี่ได้ ผลการศึกษารังนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ วิคทีเออร์ เอิร์ทแมน บรูคและเบอร์ค⁶ ที่พบว่า การมีเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของมาร์กฮาม เอเวอร์ยาด โทมัส ซาลตัน โลเปรซและคณะ² ที่พบว่า การมีเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ของวัยรุ่นเช่นกัน

ส่วนการสูบบุหรี่ของผู้ปกครองที่สูบบุหรี่ และการสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิทไม่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า เนื่องจากพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นตอนต้น พ่อแม่เริ่มมีความสำคัญน้อยลง วัยรุ่นจะค่อยๆ แยกตัวจากพ่อแม่ทีละน้อย ร่วมกันมีความขัดแย้งกับพ่อแม่สูง คิดว่าพ่อแม่ไม่เข้าใจตนเอง การได้อยู่ร่วมกับเพื่อนจึงทำให้วัยรุ่นรู้สึกเป็นสุข¹⁴ จึงยึด

กลุ่มเพื่อนเป็นสำคัญกว่าพ่อแม่ ผลการศึกษาที่ได้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ทีแอนด์ แอสเพลย์ แอลเลน วาเนล อีและคณะ⁴ ที่ได้ทำการศึกษาวัยรุ่นทำนายความตั้งใจสูบบุหรี่ระหว่างนักเรียนเกรด 7 – 12 ที่สูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ พบว่าการสูบบุหรี่ของพ่อแม่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ทั้งกลุ่มที่สูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($OR = 1.24$, $CI = 1.26 - 9.55$) รวมถึงการศึกษาอื่นๆ ที่พบว่า การสูบบุหรี่ของพ่อแม่เป็นตัวแปรที่สัมพันธ์และทำนายการตั้งใจสูบบุหรี่ของวัยรุ่นได้เช่นกัน^{2,3} ส่วนในเรื่องการสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิทไม่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่อยากรู้ อยากลอง โดยเฉพาะการถูกกระตุ้นจากคำพูดของเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมากกว่า เพียงแค่เห็นว่าเพื่อนปฏิบัติ เพราะการกระตุ้นของเพื่อนจะเป็นในลักษณะเชิญชวนและท้าทายให้เห็นว่า ตนเองมีความกล้าที่จะแสดงออกในเรื่องนั้นๆ ได้ ดังนั้นการที่มีเพียงแค่เพื่อนสนิทสูบบุหรี่จึงไม่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการปฏิบัติการ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับบุคลากรสุขภาพที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับงานอนามัยโรงเรียนโรงพยาบาลเขาสมิง จังหวัดตราด ในการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการป้องกันไม่ให้นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนเขาสมิงวิทยาคม จังหวัดตราดปีการศึกษา 2554 ที่ไม่สูบบุหรี่เปลี่ยนมาเป็นผู้สูบบุหรี่ โดยเน้นการนำนักเรียนกลุ่มดังกล่าวที่มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ และมีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ต่ำ และเพื่อนสนิทที่ชักชวนให้สูบบุหรี่

บุหรี มาเข้าค่ายป้องกันการสูบบุหรี ซึ่งรายละเอียดรูปแบบของกิจกรรมควรจะเป็นการปรับทัศนคติให้ดีขึ้น เสริมการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรีให้มากขึ้น ในส่วนของครูอนามัยโรงเรียนเขาสมิงวิทยาคมนั้น ควรมีการจัดการเรียนการสอนในวิชาสุขศึกษา โดยมีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับผลกระทบของการสูบบุหรีต่อร่างกาย จิตใจ สิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ มีการสอดแทรกทัศนคติต่อการสูบบุหรี รวมถึงการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรีให้มากขึ้น ด้วยการยกตัวอย่างตัวแบบที่ดีของการไม่สูบบุหรี และชื่นชมเมื่อนักเรียนตั้งใจไม่สูบบุหรี ขณะเดียวกันควรทำการค้นหานักเรียนที่ตั้งใจสูบบุหรีรายใหม่ได้แก่ นักเรียนชายชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2554 ที่มีความตั้งใจในการสูบบุหรี เพื่อจะได้วางแผนการดูแลได้ทันทั่วทั้งที่และต่อเนื่อง

2. ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ หัวหน้าหน่วยบริการปฐมภูมิที่รับผิดชอบดูแลงานอนามัยโรงเรียน โรงเรียนเขาสมิงวิทยาคม และผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเขาสมิงวิทยาคม ควรนำข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ไปกำหนดเป็นแผนการทำกิจกรรมการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนชายที่ไม่สูบบุหรี ขึ้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเขาสมิงวิทยาคม เปลี่ยนมาเป็นผู้สูบบุหรี

3. ด้านการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 ควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อลดความตั้งใจในการสูบบุหรีของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเขาสมิงวิทยาคม จังหวัด

ตราด ด้วยการพัฒนารูปแบบหรือโปรแกรมที่ส่งเสริมการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี และทัศนคติต่อการสูบบุหรี

3.2 ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพ กับกลุ่มที่ตั้งใจอีกครั้ง เพื่อให้ได้ประเด็นที่เจาะลึกในเรื่องการตั้งใจและปัจจัยที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น

Reference

1. Stanton WR, Barnett AG, Silva PA. Adolescents' intentions to smoke as a predictor of smoking. *Preventive Medicine* 2005;40:221-6.
2. Markham WA, Aveyard P, Thomas H, Charlton A, Lopez ML, Vries HD. What determines future smoking intentions of 12- to 13-year-old UK African-Caribbean, Indian, Pakistani and white young people. *Health Education Research* 2006;19(1): 15-28.
3. Smith BN, Bean MK, Mitchell K, Speizer I S, Fries E A. Psychosocial factors associated with non-smoking adolescents' intentions to smoke. *Health Education Research* 2006;22(2):238-47.
4. Tyc VL, Hadley W, Allenc D, Varnell S, Eyc S, Raid SN, Lensing S. Predictors of smoking intentions and smoking status among nonsmoking and smoking adolescents. *Addictive Behaviors* 2004;29:1143-7.
5. Hampson SE, Andrews JA, Barckley M. Predictors of the Development of Elementary-School Children's Intentions

- to Smoke Cigarettes: Hostility, Prototypes, and Subjective Norms. *Nicotine Tob Res* 2007;9(7):751-60.
6. Victoir A, Eertmans A, Broucke SVD, Bergh OVD. Smoking status moderates the contribution of social-cognitive and environmental determinants to adolescents' smoking intentions. *Health Education Research* 2006;21(5):674-87.
7. ลักสินี วรรณประพันธ์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาในเขตเทศบาลนคร นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพฤติกรรมศาสตร์ และการส่งเสริมสุขภาพ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.
8. อภินันท์ ปัญญาภาพ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักศึกษาชายในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาชุมชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.
9. Flay BR, Petraitis J & Hu FB. Psychosocial risk and protective factors for adolescent tobacco use. *Nicotine & Tobacco Research* 1999;1:59-65.
10. Bandura A. *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. New York: W.H. Freeman and company, 1997.
11. Sterling KL, Diamond PM, Mullen PD, Pallonen U, Ford KH, McAlister AL. Smoking-related self-efficacy, beliefs, and intention: Assessing factorial validity and structural relationships in 9th–12th grade current smokers. *Addictive Behaviors* 2007;32:1863–76.
12. Ajzen I & Fishbein M. *Attitudes and The Attitude-behavior Relation: Reasoned Automatic Processes*. New Jersey: Prentice-Hall, 1998.
13. Doest L, Dijkstra A, Gebhardt WA, Vitale S. Cognitions About Smoking and Not Smoking in Adolescence. *Health Educ Behav* 2009;36(4):660-72.
14. กัลยา นาคเพ็ชร, จุไร อภัยจิรรัตน์ และสมพิศ ไยสุน. จิตวิทยาพัฒนาการสำหรับพยาบาล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภา, 2548.